

TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU ĐẾN HOẠT ĐỘNG DU LỊCH Ở VƯỜN QUỐC GIA: TRƯỜNG HỢP VƯỜN QUỐC GIA MŨI CÀ MAU

Huỳnh Văn Đà

Nguyễn Trọng Nhân

Phạm Việt Hưng

***Tóm tắt:** Biến đổi khí hậu là một trong những thách thức lớn nhất của thế kỷ 21. Nhiều nghiên cứu cho thấy, biến đổi khí hậu có những tác động mạnh mẽ đến hoạt động du lịch ở các vườn quốc gia. Nghiên cứu này nhằm đánh giá tác động của biến đổi khí hậu đến hoạt động du lịch ở vườn quốc gia Mũi Cà Mau, từ đó đưa ra các khuyến cáo và giải pháp nhằm thích ứng hoạt động du lịch với thực trạng biến đổi khí hậu. Nghiên cứu sử dụng cách tiếp cận hỗn hợp thông qua quan sát, thảo luận nhóm, phỏng vấn bằng bảng hỏi. Kết quả cho thấy biến đổi khí hậu có ảnh hưởng lớn đến hoạt động kinh doanh, sự phát triển của các cơ sở du lịch, đồng thời là trở ngại lớn cho du khách khi đến tham quan. Đối với các cơ quan lý nhà nước thì đây là một vấn đề khá nan giải. Cần có một giải pháp tổng thể để khắc phục và thích ứng hoạt động du lịch trong bối cảnh biến đổi khí hậu tại địa bàn.*

***Từ khóa:** Biến đổi khí hậu; Du lịch; Mũi Cà Mau; Vườn quốc gia.*

Giới thiệu

Cà Mau là vùng đất nằm ở cực nam của Việt Nam, có nhiều tiềm năng phát triển du lịch. Là tỉnh có hệ sinh thái phong phú như rừng ngập mặn, lợ, rừng tràm, biển và đảo... mà tiêu biểu tổng hợp đầy đủ và đặc trưng nhất là Vườn quốc gia Mũi Cà Mau. Nơi đây có diện tích rừng ngập mặn lớn nhất cả nước, là nơi bảo tồn nhiều nguồn gen quý hiếm của Việt Nam và thế giới. Năm 2009, Vườn quốc gia Mũi Cà Mau được UNESCO công nhận là Khu dự trữ sinh quyển thế giới. Năm 2013, ban thư ký Công ước Ramsar thế giới trao bằng chứng nhận là khu Ramsar thứ 2088 của thế giới, thứ 5 của Việt Nam và thứ 2 tại Đồng bằng Sông Cửu Long. Trong những năm gần đây, Vườn quốc gia Mũi Cà Mau đang đứng trước những thách thức rất lớn bởi biến đổi khí hậu, không những về sự suy giảm về số lượng, thành phần loài động thực

vật, mà còn ảnh hưởng đến hoạt động du lịch và công tác quản lý đang hiện hữu. Vì thế, tìm hiểu và phân tích mức độ ảnh hưởng của biến đổi khí hậu đến với hoạt động du lịch tại đây trên cơ sở đó, đưa ra các biện pháp khắc phục và ứng phó là điều cần thiết. Nghiên cứu này phân tích, đánh giá tác động của biến đổi khí hậu đến tài nguyên du lịch, sản phẩm du lịch và sự tăng trưởng của hoạt động du lịch ở Vườn quốc gia Mũi Cà Mau. Từ đó, đề xuất giải pháp để thích ứng hoạt động du lịch của Vườn quốc gia Mũi Cà Mau trong bối cảnh biến đổi khí hậu.

1. Tác động của biến đổi khí hậu đến hoạt động du lịch

Các nghiên cứu về tác động của biến đổi khí hậu đến du lịch trong phạm vi quốc tế đã được thực hiện ở nhiều cấp độ và trên nhiều không gian địa lý khác nhau. Tuyên bố Davos về biến

đổi khí hậu và du lịch (UNWTO-UNEP-WMO, 2008) chỉ ra rằng: “Biến đổi khí hậu phải được xem là thử thách lớn nhất của việc phát triển du lịch bền vững trong thế kỷ 21”. Thêm vào đó, D. Scott, Hall, and Gössling (2012) nhấn mạnh khí hậu vừa là tài nguyên vừa là yếu tố cản trở cho sự phát triển du lịch. Do đó, tác động của biến đổi khí hậu đến du lịch đã có lịch sử nghiên cứu khá lâu đời.

Mối liên hệ giữa biến đổi khí hậu và du lịch đã có lịch sử hơn 25 năm nghiên cứu và gần đây các biện pháp thích ứng du lịch với biến đổi khí hậu được chú ý nhiều hơn và được xem như là nhu cầu cấp thiết của ngành du lịch (Kaján & Saarinen, 2013, p. 167; D Scott, 2011, p. 18). Lược khảo khoa học từ những năm 2000 bắt đầu chú ý hơn về mối quan hệ giữa du lịch và biến đổi khí hậu (D. Scott, Wall, McBoyle, Hall, & Higham, 2005). Mối quan hệ này có thể là tích cực hoặc tiêu cực. Về mặt tiêu cực, các hoạt động của du lịch như giao thông, giải trí, lưu trú... có thể góp phần làm trầm trọng hơn tình trạng biến đổi khí hậu (Pang, McKercher, & Prideaux, 2012, p. 4; D. Scott & Becken, 2010). Biến đổi khí hậu có thể tạo ra các hiện tượng thời tiết cực đoan, sự suy giảm đa dạng sinh học, thay đổi hệ sinh thái và địa hình từ đó gây khó khăn cho hoạt động du lịch. Ở chiều ngược lại, du lịch được xem là lĩnh vực có tiềm năng để giảm thiểu các tác động của biến đổi khí hậu và thậm chí có lợi từ biến đổi khí hậu (TITC, 2014). Ví dụ, thu nhập từ hoạt động du lịch có thể giúp các cộng đồng có sự chuẩn bị tốt hơn để ứng phó với biến đổi khí hậu. Sự nóng lên toàn cầu sẽ kéo dài thời gian mùa hè ở các bãi biển ở các khu vực cận nhiệt đới. Tuy nhiên, mặt tiêu cực của biến đổi khí hậu là lớn hơn rất nhiều các yếu tố tích cực mà nó mang lại.

Có rất nhiều tác động tiềm tàng của biến đổi khí hậu đến hoạt động du lịch, bao gồm: sự thay đổi nhiệt độ, nước biển dâng, gió bão, giông lốc... Tuy nhiên, tùy thuộc vào điều kiện địa lý,

tự nhiên, kinh tế và xã hội nhất định mà các tác động này sẽ khác nhau ở các khu vực và các điểm đến khác nhau (Simpson, Gössling, Scott, Hall, & Gladin, 2008).

Theo Kaján and Saarinen (2013) trong thập kỷ hiện tại các nghiên cứu về biến đổi khí hậu, du lịch và sự thích ứng chủ yếu tập trung vào 5 lĩnh vực: tác động và thích ứng cho nền kinh tế du lịch (Becken, 2005; Bicknell & McManus, 2006; Dawson & Scott, 2010; Hall, 2006), tác động đến khách du lịch (Coghlan & Prideaux, 2009; Coombes & Jones, 2010; Perry, 2006), tác động đến các điểm đến (Hamilton, 2007; Stewart, Dawson, & Draper, 2011), tác động đến chính sách du lịch (Pentelov & Scott, 2011) và các khung hành động thích ứng biến đổi khí hậu trong du lịch (Moreno & Becken, 2009; Turton et al., 2010). Cấp độ của các nghiên cứu về biến đổi khí hậu và du lịch cũng phong phú từ trung ương đến địa phương cũng như cả dài hạn và ngắn hạn.

Về mặt phân bố của không gian nghiên cứu, hầu hết các nghiên cứu tác động của biến đổi khí hậu đến du lịch diễn ra ở khu vực biển (Buzinde, Manuel-Navarrete, Yoo, & Morais, 2010; Coombes & Jones, 2010) và miền núi (Bicknell & McManus, 2006; D. Scott, McBoyle, Minogue, & Mills, 2006). Có rất nhiều các nghiên cứu diễn ra ở khu vực địa bàn miền núi (Bicknell & McManus, 2006; Dawson & Scott, 2010; Pickering & Buckley, 2010), đặc biệt là tác động đến cơ sở lưu trú (Becken, 2005; Buzinde, Manuel-Navarrete, Kerstetter, & Redclift, 2010; Hamilton, 2007), tác động đến sự kiện (Jones, Scott, & Khaled, 2006) và bãi biển (Buzinde, Manuel-Navarrete, Yoo, et al., 2010; Coombes & Jones, 2010). Có rất ít các nghiên cứu diễn ra ở khu vực đồng bằng, đặc biệt là ở các khu bảo tồn thiên nhiên ở khu vực này. Trong khi các khu bảo tồn thiên nhiên ở khu vực đồng bằng được xem là khu vực nhạy cảm nhất đối với biến đổi khí hậu.

Weaver (2011) thống kê rằng, từ năm 1986 đến năm 2009 có tất cả 128 xuất bản ISI/SCOPUS liên quan đến tác động của biến đổi khí hậu đối với du lịch. Trong đó, 40% nghiên cứu du lịch trượt tuyết, khoảng 10% nghiên cứu ở các đảo nhỏ và vùng biển và 15% nghiên cứu tác động ngược lại của du lịch đến biến đổi khí hậu thông qua phát thải khí nhà kính. Gần đây, các xuất bản về tác động của biến đổi khí hậu đến các bãi biển và vùng ven biển thông qua sóng lớn và mực nước biển dâng đã được đưa ra thảo luận nhằm hướng đến phát triển bền vững cho những khu vực này (Bigano, Bosello, Roson, & Tol, 2008; Buzinde, Manuel-Navarrete, Yoo, et al., 2010; Schlepner, 2008).

Vào năm 2013, Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á ASEAN đã cho ra đời báo cáo: Khung nghiên cứu, cách tiếp cận, biến số và đo lường cho biến đổi khí hậu và du lịch ở Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (Association of Southeast Asian Nations, 2013) nhằm thiết lập cơ sở cho ngành du lịch các quốc gia trong khu vực ứng phó với biến đổi khí hậu. Tuy nhiên, đến nay có rất ít các bước tiếp theo được thực hiện nhằm ứng phó với các tác động của biến đổi khí hậu đối với hoạt động du lịch trong khu vực.

Chương trình mục tiêu quốc gia ứng phó biến đổi khí hậu ở Việt Nam (Bộ Tài Nguyên và Môi Trường, 2008) đã xác định mục tiêu chiến lược là đánh giá được mức độ tác động của biến đổi khí hậu đối với các lĩnh vực, ngành và địa phương trong từng giai đoạn và xây dựng được kế hoạch hành động có tính khả thi để ứng phó hiệu quả với biến đổi khí hậu cho từng giai đoạn ngắn hạn và dài hạn nhằm đảm bảo sự phát triển bền vững của đất nước, tận dụng các cơ hội phát triển theo hướng carbon thấp và tham gia cùng cộng đồng quốc tế trong nỗ lực giảm nhẹ biến đổi khí hậu, bảo vệ hệ thống khí hậu trái đất. Chương trình này đã tạo cơ sở để các

lĩnh vực và ngành tiến hành các bước tiếp theo nhằm lập kế hoạch và hành động để ứng phó với biến đổi khí hậu. Trong đó, du lịch được xác định là lĩnh vực nhạy cảm và chịu tác động lớn của biến đổi khí hậu.

Tuy nhiên, ở phạm vi trong nước cho đến nay không nhiều các nghiên cứu đề cập đến tác động của biến đổi khí hậu đến ngành du lịch. Hội thảo “Đánh giá tác động của biến đổi khí hậu đối với hoạt động du lịch vùng Duyên hải Nam Trung Bộ” (Huyền Trang, 2018) là diễn đàn đáng chú ý nhất cho đến nay trong lĩnh vực có liên quan. Hội thảo đã có nhiều ý kiến đóng góp của các chuyên gia đến từ các viện nghiên cứu, đa số các chuyên gia đều đánh giá cao ý nghĩa và tầm quan trọng của việc đánh giá tác động biến đổi khí hậu đối với ngành du lịch. Hội thảo đã khuyến cáo một số vấn đề: cần nêu rõ hiện trạng, tác động theo số liệu cụ thể về định lượng, bổ sung bản đồ, hình vẽ, ký hiệu, phương thức với thời gian khảo sát rõ ràng... từ đó đưa ra một kế hoạch ứng phó với biến đổi khí hậu bám sát thực tế, rõ ràng, phù hợp với quy hoạch phát triển chung của vùng. Đồng thời, đề ra hệ thống giải pháp có tính khả thi cao và riêng biệt theo tính chất từng vùng, tỉnh. Chưa có một nghiên cứu nào khác có chiều sâu về tác động của biến đổi khí hậu đối với hoạt động du lịch ở Việt Nam.

Tóm lại, có khá nhiều các nghiên cứu trên thế giới đề cập đến tác động của biến đổi khí hậu đến hoạt động du lịch. Tuy nhiên, các nghiên cứu này chủ yếu tập trung vào khu vực biển, đảo và miền núi. Các khu vực khác vẫn thiếu vắng các nghiên cứu cần thiết. Đặc biệt là ở các khu bảo tồn và khu vực đồng bằng. Hơn nữa, các nghiên cứu vẫn ở phạm vi đơn lẻ và nhằm tăng cường nhận thức là chủ yếu. Ngoài ra, vẫn thiếu vắng các nghiên cứu trong nước về vấn đề tác động của biến đổi khí hậu đối với hoạt động du lịch. Đặc biệt là các nghiên cứu

đánh giá tác động và thích ứng với biến đổi khí hậu của ngành du lịch.

2. Phương pháp nghiên cứu

Vườn quốc gia Mũi Cà Mau là vùng đất nằm ở tận cùng của bán đảo Cà Mau, thuộc địa phận hành chính các xã Đất Mũi, Viên An huyện Ngọc Hiển và xã Lâm Hải và Đất Mới huyện Năm Căn (Hình 1). Vườn quốc gia Mũi Cà Mau nằm trong vùng nội chí tuyến Bắc Bán Cầu chịu sự tác động của gió mùa Châu Á nơi khí hậu nơi đây ôn hòa, là vườn quốc gia duy nhất trong cả nước có hai chế độ triều chi phối. Ngoài vẻ đẹp tinh khôi với nét đẹp văn hóa lịch sử đặc sắc thì vườn quốc gia này còn mang trong mình nét đẹp của thiên nhiên với sự đa dạng về cảnh quan, môi trường, tài nguyên thiên nhiên và sự đa dạng sinh học hiếm có. Ở đây có nhiều vùng sinh quyển độc đáo, sự độc đáo của vùng đất Mũi Cà Mau là vùng sinh thái bãi bồi, vùng ngập mặn ven biển, vùng sinh sản và trú ngụ của các loài sinh vật ở vịnh Thái Lan, là điểm dừng chân và trú ngụ của nhiều loài chim di trú quý hiếm trên thế giới.

Theo số liệu từ Ban quản lý vườn quốc gia Mũi Cà Mau (UBND Tỉnh Cà Mau, 2018), trong những năm gần đây vườn quốc gia đang phải đối diện với một hiểm họa diễn ra trên diện rộng, đó là tình trạng sạt lở và sụt lún ven biển và hai bên bờ sông với tốc độ tương đối nhanh. Ngoài ra, Mũi Cà Mau đứng trước một thách thức mới là sự sụt lún mặt đất. Trong vòng vài năm trở lại đây, vườn quốc gia chịu ảnh hưởng lớn bởi nhiều biểu hiện của biến đổi khí hậu mà tiêu biểu và dễ nhận thấy như: bão và khí hậu cực đoan, tần suất lốc xoáy tăng hơn, mực nước biển tăng cao, gia tăng triều cường gây hại, tăng cường độ của những trận mưa bất thường, mùa khô khô hơn và nắng nóng hơn.

Nghiên cứu này sử dụng cách tiếp cận hỗn hợp, bao gồm cả nghiên cứu định tính và định

lượng trong việc thu thập, phân tích và trình bày kết quả nghiên cứu. Các phương pháp quan sát, phỏng vấn nhóm, phỏng vấn bằng bảng hỏi đã được sử dụng để có được kết quả mong đợi. Ngoài ra cách tiếp cận thực dụng (pragmatism philosophy) theo lý thuyết của Pansiri (2005) cũng được áp dụng để từng bước đạt được kết quả nghiên cứu.

Dữ liệu sơ cấp được thu thập từ tháng 6 đến tháng 11 năm 2020. Dữ liệu thứ cấp được thu thập trong thời gian 10 năm gần nhất. Không gian của nghiên cứu là các địa điểm có diễn ra hoạt động du lịch tại vườn quốc gia Mũi Cà Mau, bao gồm: Khu du lịch Mũi Cà Mau, khu du lịch cộng đồng, còn Ông Trang... Theo thống kê của Ban quản lý vườn quốc gia Mũi Cà Mau, trong khu vực có 17 hộ (doanh nghiệp) kinh doanh du lịch được đăng ký, chủ yếu kinh doanh các dịch vụ homestay, ăn uống phục vụ du lịch. Có 2 đơn vị khai thác tuyến và điểm tham quan là Khu du lịch Mũi Cà Mau và Khu du lịch Khai Long.

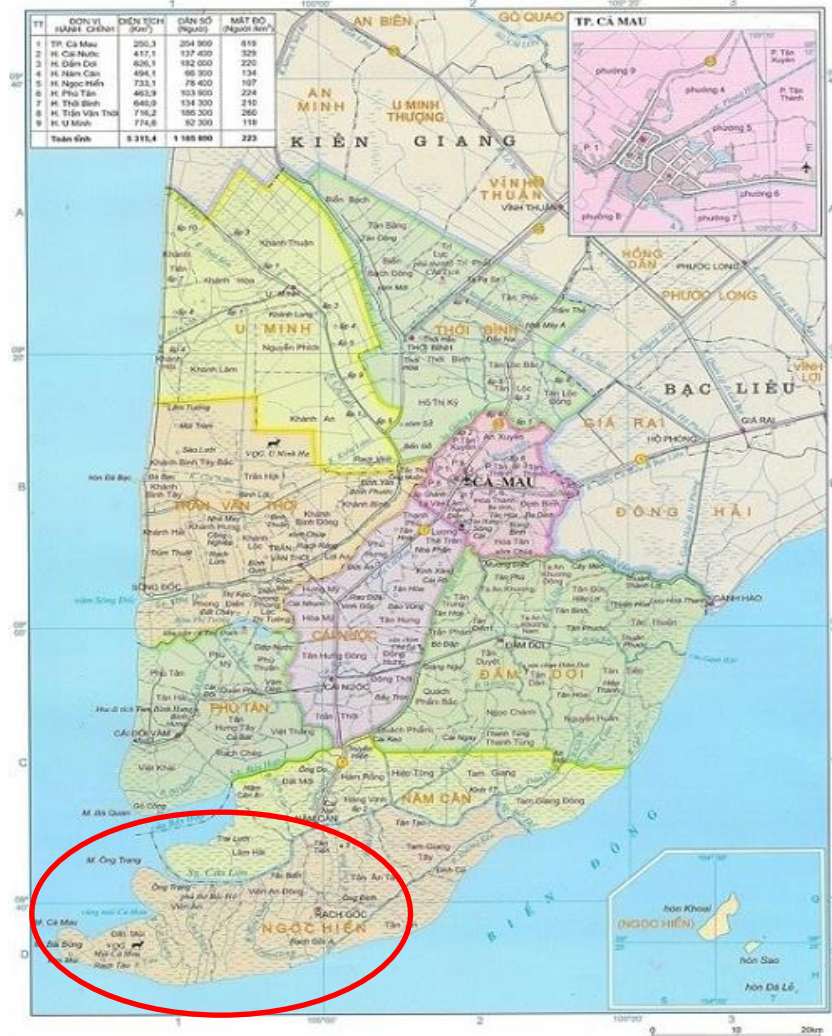
Vì thế để tiến hành thực hiện phỏng vấn đối với phương pháp thảo luận nhóm, đối tượng phỏng vấn gồm quản lý vườn quốc gia, quản lý và nhân viên làm việc tại các khu du lịch của vườn quốc gia Mũi Cà Mau. Đối với phương pháp điều tra bằng bảng câu hỏi, đối tượng phỏng vấn gồm 17 chủ hộ tham gia kinh doanh du lịch và 110 du khách.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Đặc điểm mẫu khảo sát

Kết quả khảo sát tất cả 17 doanh nghiệp kinh doanh du lịch trên địa bàn Vườn quốc gia Mũi Cà Mau cho thấy một số đặc điểm chung. Về giới tính của các đối tượng khảo sát, nam có 8 người, nữ có 9 người. Về độ tuổi, tất cả các đáp viên đều nằm trong tuổi từ 19 đến 52. Về đối tượng khảo sát trong cơ sở kinh doanh, đa số đáp viên là nhân viên và chủ hộ.

HÌNH 1. VỊ TRÍ VƯỜN QUỐC GIA MŨI CÀ MAU (VÒNG TRÒN MÀU ĐỎ)
(BẢN ĐỒ VIỆT NAM KHỔ LỚN, 2018)

Nguồn: Bản đồ Việt Nam khổ lớn (2018).

Kết quả khảo sát 110 du khách đến thăm vườn quốc gia Mũi Cà Mau cho thấy: Về giới tính, nam có 59 người, chiếm tỷ lệ 54%, nữ có 51 người, chiếm tỷ lệ 46%. Về độ tuổi, hầu hết các đáp viên đều trẻ tuổi, đáp viên dưới độ tuổi 40 chiếm tỷ lệ 78%. Nguồn khách tại khu vực chủ yếu là khách chỉ đến tham quan lần đầu tiên chiếm đến 60% trong tổng 110 khách được khảo sát

3.2. Tác động của biến đổi khí hậu đến hoạt động kinh doanh du lịch

Kết quả khảo sát 17 doanh nghiệp kinh doanh du lịch trên địa bàn vườn quốc gia Mũi Cà Mau cho thấy có 9 doanh nghiệp đánh giá mức độ tác động của biến đổi khí hậu đến cơ sở là ở mức độ ít nghiêm trọng, chiếm 52,9% trong số các doanh nghiệp được khảo sát. Có 8 đơn vị cho là tác động ở mức độ nghiêm trọng, chiếm 47,1%. Từ kết quả xử lý dữ liệu trên có thể nhận định rằng, mức độ tác động của biến đổi khí hậu đến việc kinh doanh của doanh nghiệp có phần nghiêm trọng nhưng vẫn còn nằm trong tầm kiểm soát.

Nhờ mang trong mình khí hậu ôn hòa và thiên nhiên ưu ái nên hệ sinh thái vùng đất này có khả năng tăng trưởng và phát triển mạnh mẽ, dễ phát triển nhưng đồng thời cũng dễ bị ảnh hưởng. Theo thống kê từ khảo sát các đơn vị

kinh doanh, trong giai đoạn 2010-2020, các cơ sở đã chịu ảnh hưởng bởi nhiều yếu tố do các biến đổi từ tự nhiên. Kết quả được thể hiện qua Bảng 1.

BẢNG 1. NHỮNG YẾU TỐ CỦA BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU TÁC ĐỘNG ĐẾN CƠ SỞ KINH DOANH

	Trời nóng, sử dụng nhiều điện cho quạt và điều hòa	Ngập lụt, đi lại khó khăn, lượng khách giảm	Trang thiết bị ẩm ướt, hư hỏng	Nguồn nước bị nhiễm mặn	Mưa bão nhiều hơn	Thời tiết nóng thất thường
Đồng tình	14	14	14	5	13	13
Tỷ lệ (%)	82,4	82,4	82,4	29,4	76,5	76,5

Nguồn: Kết quả khảo sát 2020, n=17.

Thông qua số liệu mô tả ở Bảng 1, ta thấy được thực trạng chung mà 17 cơ sở kinh doanh được khảo sát đều bị ảnh hưởng nghiêm trọng là trời nóng, ngập lụt do mưa, những yếu tố này mức độ đồng tình lên đến 82,4%. Trời nóng khiến cho nhu cầu sử dụng điện tăng cao để phục vụ cho quạt và điều hòa so với cùng thời điểm, vì yếu tố đó cơ sở phải chi xuất thêm nhiều kinh phí, dẫn đến lợi nhuận thu được thấp hơn. Bên cạnh đó, những trận mưa lớn kéo dài dẫn đến tình trạng ngập lụt diện rộng, đường xá dẫn đến các điểm tham quan gặp nhiều trở ngại, khó khăn trong quá trình đi lại cũng là một trong những điểm quan ngại lớn ảnh hưởng lượng khách đến tham quan. Trang thiết bị thấm nước

mưa lâu ngày dẫn đến tình trạng ẩm mốc nhanh hư hỏng, giảm năng suất làm việc. Chi phí bảo trì và thay mới trang thiết bị phát sinh ngoài dự kiến chiếm 76,5%. Mưa bão nhiều và thời tiết nóng thất thường cũng nằm trong những yếu tố tác động mạnh mẽ đến hoạt động kinh doanh của cơ sở. Vườn quốc gia Mũi Cà Mau thu hút khách khắp nơi vì sở hữu khí hậu mát mẻ, trong lành nhưng thời tiết bất ổn, nắng nóng trái mùa làm đảo lộn tính mùa vụ trong du lịch, thêm vào đó là số lượng cơn bão đổ bộ vào khu vực này có phần tăng thêm trong những năm trở lại đây, đây điều kiện quan trọng khiến du khách phải cân nhắc khi chọn địa điểm này làm nơi giải trí.

BẢNG 2. TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU ĐẾN TÀI NGUYÊN DU LỊCH (%)

	Có tác động	Không tác động	Không chắc chắn
Diện tích rừng ngập mặn	23,5	41,2	35,3
Nguồn gen thực vật	47,1	29,4	23,5
Số lượng và thành phần loài động vật	58,8	29,4	11,8
Sản lượng sinh vật biển	82,4	11,8	5,9
Âm thực địa phương	47,1	5,9	47,1

Nguồn: Kết quả khảo sát 2020, n=17.

Cà Mau có nhiều tiềm năng phát triển kinh tế biển khi sở hữu trên 254km đường bờ biển, nhiều con sông ăn thông ra biển, đang nằm trong những tỉnh dẫn đầu khai thác biển khi sản lượng thủy hải sản khoảng 300 ngàn tấn mỗi năm (Cổng thông tin điện tử tỉnh Cà Mau, 2019). Nhưng những năm gần đây, số cơn bão có nguy cơ vào đất liền có chiều hướng tăng cao, làm quá trình khai thác hải sản cung cấp cho thị trường du lịch bị đứt quãng. Bảng 2 cho thấy có 82,4% cơ sở kinh doanh nhận định, số lượng hải sản đang dần khan hiếm tùy vào thời điểm trong năm, kém phần dồi dào như trước. Đồng thời, nguồn ẩm thực địa phương đang dần bị thu hẹp về tính đa dạng và chất lượng vì một số loài được chuyển qua nuôi hoặc nhập từ các vùng khác nhằm đáp ứng đủ nhu cầu cho khách

du lịch. Cũng theo thống kê từ bảng khảo sát, có đến 58,8% cơ sở cho biết các cá thể động vật ở khu vực đang dần suy giảm cả về số lượng, chất lượng. Khi nhiệt độ thay đổi, khí hậu khắc nghiệt khiến tổ, chỗ trú ngụ bị phá hủy làm cho tỷ lệ cá thể loài bị chết tăng cao làm suy thoái giống loài. Nguồn thức ăn trở nên khan hiếm, để đáp ứng được thức ăn, quy luật chung là cần thay đổi môi trường sinh sống, nguy cơ di cư của các loài động vật tăng cao.

Những khu vực khác nhau sẽ chịu những tác động khác nhau, nhưng nhìn chung các cơ sở đều bị ảnh hưởng đến các chi tiết hàng đầu như cơ sở vật chất hạ tầng, dịch vụ tham quan lưu trú, các trang thiết bị duy trì hoạt động cho cơ sở.

BẢNG 3. TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU ĐẾN CƠ SỞ VẬT CHẤT HẠ TẦNG PHỤC VỤ DU LỊCH (%)

	Có tác động	Không tác động	Không chắc chắn
Nhà hàng	64,7	23,5	11,8
Cơ sở lưu trú	64,7	17,6	17,6
Cảnh quan thiên nhiên	100	0	0
Hoạt động tham quan	76,5	11,8	11,8
Hoạt động giải trí	70,6	5,9	23,5
Trang thiết bị	47,1	5,9	47,1
Cơ sở hạ tầng	47,1	29,4	23,5

Nguồn: Kết quả khảo sát 2020, n=17.

Bảng 3 cho thấy nổi bật nhất trong các yếu tố có thể bị tác động bởi biến đổi khí hậu chính là cảnh quan thiên nhiên khi có đến 100% các cơ sở khi được khảo sát đồng tình. Các mô hình tạo cảnh trong khu vực kinh doanh khi bị thời tiết thay đổi thất thường, làm giảm sự phát triển, kèm theo là một số cây trồng không sinh sống được khiến sự đa dạng và thu hút du khách không có nhiều đặc sắc. Tình trạng thời tiết khắc nghiệt như mưa lớn, nắng nóng kéo dài ảnh hưởng trực tiếp đến quá trình tham quan, tham gia hoạt động vui chơi giải trí của du khách. Đây được xem là điều đáng quan ngại

khi hơn 70% doanh nghiệp cho biết doanh thu từ các hoạt động có chiều hướng giảm dần khi các thay đổi khắc nghiệt của thời tiết tiếp tục tăng cao.

Đa phần các cơ sở vật chất ở khu vực Vườn quốc gia được làm bằng cây gỗ và lợp bằng lá. Đây là kiểu nhà truyền thống điển hình tại khu vực Cà Mau nói riêng và Miền Tây nói chung, vừa mang lại vẻ bình dị vùng thôn quê, vừa tạo không gian mở khai thác triệt để không khí trong lành cũng như là cảnh quan thiên nhiên, nhưng với thời điểm hiện tại, cường độ mưa nắng không

được ôn hòa như trước. Ngày càng có nhiều trận mưa lớn kèm giông, nắng nóng đỉnh điểm khiến cho ưu thế khai thác khách này trở nên bất lợi nhất. Kiến trúc nhà nhiều lỗ trống khiến mưa lớn, nắng nóng ảnh hưởng sâu vào nhà.

Các cơ sở đã có tiến hành xây thêm các phòng kín, vững chắc, lắp thêm điều hòa, quạt gió tuy giải quyết được phần nào khó khăn trước mắt nhưng đang làm mất đi vẻ thô sơ vốn có mà đang dần bị hiện đại hóa. Gần 50% số lượng cơ sở kinh doanh du lịch cho biết, các vật dụng, trang thiết bị dễ bị ẩm ướt, dẫn đến ẩm

mốc và dễ hư hỏng, giá trị khi mua rất đắt nhưng lợi nhuận thu được không cao kéo thêm nhiều lần tổn kém chi phí bảo trì, ảnh hưởng một phần đến sự kinh doanh.

Các thể mạnh đưa du khách đến gần với du lịch của vùng đất này đang trở nên khó khai thác và phát triển vì nhiều yếu tố cả khách quan và chủ quan. Những năm qua, ngày càng nhiều người đổ xô vào làm du lịch, tạo sức cạnh tranh lớn nhưng nguồn tài nguyên và lượng khách có giới hạn nên khi biến đổi khí hậu xuất hiện đã làm việc kinh doanh trở nên khó khăn hơn.

BẢNG 4. TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU ĐẾN SỰ PHÁT TRIỂN CƠ SỞ KINH DOANH (%)

	Có tác động	Không tác động	Không chắc chắn
Lượng khách	100	0	0
Doanh thu	100	0	0
Nguồn lao động	23,5	64,7	11,8
Mở rộng thị trường	82,4	5,9	11,8
Mở rộng đối tượng khách	88,2	5,9	5,9
Phát triển quy mô cơ sở	94,1	0	5,9

Nguồn: Kết quả khảo sát 2020, n=17.

Kết quả ở Bảng 4 cho thấy, biến đổi khí hậu ảnh hưởng nghiêm trọng đến công việc kinh doanh, khi doanh thu và lượng khách bị tác động. Năng suất khai thác du lịch từ các nguồn tài nguyên vẫn còn hạn hẹp cũng là một phần lý do kém thu hút khách.

Trong quá trình tìm hiểu thực tế, nguồn khách chủ yếu tại đây là các cán bộ về hưu, công nhân viên chức, học sinh-sinh viên, hộ gia đình, nên việc tiêu chí cốt lõi khi đến phải là thời tiết thuận lợi, địa hình thuận tiện cho việc đi lại. Khi mưa lớn gây ngập lụt, hay lộ trình di chuyển gặp trở ngại, nắng gắt khiến khách mất sức không trải nghiệm đầy đủ các dịch vụ du lịch tại đây. Từ đó, mất đi nguồn thu lớn từ việc kinh doanh sản phẩm du lịch. Sau rất nhiều yếu tố bất lợi tác động đến kinh tế, tài nguyên, sản phẩm du lịch, cơ sở hạ tầng lưu trú, cơ sở kinh

doanh đang gặp phải một bài toán vô cùng nan giải, vừa phải giải quyết về kinh tế, tìm giải pháp khắc phục hậu quả mà biến đổi khí hậu mang lại, vừa phải tìm cách hạn chế tối đa các tác động tiêu cực trong hiện tại và tương lai.

3.3. Tác động của biến đổi khí hậu đến cảm nhận của du khách

Là vùng đất trẻ vừa được đưa vào khai thác và phát triển du lịch trong vài năm trở lại đây, với nhiều ưu thế về địa hình, địa thế, môi trường, tài nguyên tự nhiên, tài nguyên du lịch dồi dào, Vườn quốc gia Mũi Cà Mau đã và đang là lựa chọn hàng đầu cho du khách phương xa muốn tìm về dù là vì mục đích gì, nghỉ dưỡng, tham quan hay nghiên cứu học tập. Nhìn chung, điểm du lịch Vườn quốc gia Mũi Cà Mau sở hữu nhiều ưu thế thu hút du khách, đồng thời có nhiều dịch vụ, hoạt động du lịch đa dạng nên có

74 người bình chọn là hấp dẫn chiếm đến 67,3%, có 31 người nhận định đây là khu du lịch mới nhưng rất hấp dẫn khách đến tham quan và khám phá (28,2%), bên cạnh đó vẫn có một số ít du khách đánh giá không hấp dẫn (4,5%) nhưng con số này nhỏ và không đáng kể.

Khảo sát 110 du khách tại khu vực VQG Mũi Cà Mau về yếu tố quan trọng quyết định sự lựa chọn nơi đây là điểm đến với yếu tố tác động thấp nhất là mức độ rất ít quan trọng (Minimum=1,0) và cao nhất là mức độ rất quan trọng (Maximum=5,0), kết quả được thể hiện trong Bảng 5.

BẢNG 5. YẾU TỐ QUAN TRỌNG TRONG SỰ LỰA CHỌN ĐỊA ĐIỂM

	Giá trị nhỏ nhất	Giá trị lớn nhất	Giá trị trung bình
Động thực vật quý hiếm	1,0	5,0	3,45
Hàng hóa và dịch vụ đa dạng	1,0	5,0	3,19
Đời sống văn hóa địa phương	1,0	5,0	3,55
Khí hậu trong lành, cảnh đẹp	1,0	5,0	3,40
Người dân thân thiện	1,0	5,0	3,33
Thời tiết tốt	1,0	5,0	4,07
Yếu tố khác	1,0	5,0	1,90

Nguồn: Kết quả khảo sát 2020, n=110.

Từ kết quả Bảng 5, có thể nhận định rằng, điều kiện hàng đầu mà du khách lựa chọn là các yếu tố về thiên nhiên, thời tiết và khí hậu, bên cạnh đó cũng cần nhiều đến độ đa dạng sinh học, đa dạng về dịch vụ và sản phẩm du lịch, tính thân thiện của con người tại vùng đất này. Ngoài ra, còn nhiều yếu tố tác động khác như sự hiếu kỳ vì là địa điểm mới được khai thác, các chương trình đã được định sẵn,...

Trong thời gian trải nghiệm dịch vụ ăn uống, lưu trú, sinh hoạt của du khách, sẽ có nhiều yếu tố tác động cả khách quan và chủ quan đến quá trình thực hiện. Việc gặp bất lợi khi tham quan là điều khó có thể tránh khỏi nhất là trong tình hình biến đổi khí hậu ảnh hưởng nghiêm trọng như hiện nay. Theo số liệu từ khảo sát thực tế, số người bày tỏ ý kiến có gặp bất lợi thiên về vấn đề thời tiết khi tham quan chiếm đến 66 người (60%) và số còn lại bày tỏ quan điểm chung là không gặp bất lợi hoặc có nhưng không đáng kể với 40%.

Có đến 75 đáp viên nhận định khu vực vườn quốc gia đang bị ảnh hưởng nghiêm trọng bởi

biến đổi khí hậu tiêu biểu như tính chất mưa nắng không phân theo mùa, mưa lớn ngập lụt kéo dài đặc biệt là xuất hiện nhiều cơn bão hơn, chiếm 68,2%. Có 21 người (19,1%) cho rằng vùng này bị ảnh hưởng rất nghiêm trọng khi trong cùng một ngày nhưng cảm thấy sự thay đổi rõ rệt của thời tiết như tình trạng nắng mưa liên tục xen kẽ, hoặc thời tiết cực đoan nắng siêu gắt hay mưa cực lớn kèm giông lớn. Chiếm số ít còn lại (12,7%) cảm thấy mọi thứ vẫn có thể kiểm soát, không quá nghiêm trọng.

Nếu như trong tương lai, các biểu hiện của biến đổi khí hậu diễn ra rõ rệt hơn và biểu hiện cực đoan hơn thì khả năng quay lại của du khách vẫn ổn định chỉ duy nhất sự xuất hiện thêm nhiều cơn bão khiến đến 50% đáp viên trong cuộc phỏng vấn quyết định không quay lại vì mức nguy hiểm của yếu tố này. Điều kiện hệ thống rừng đặc trưng ở khu vực biển mát cũng khiến du khách cảm thấy phân vân vì điều kiện rừng xanh cũng nằm trong một phần lý do du khách chọn đây là địa điểm giải trí (Bảng 6).

BẢNG 6. NHỮNG NHÂN TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN SỰ QUAY LẠI CỦA DU KHÁCH (%)

	Có	Không	Không chắc chắn
Nhiệt độ gia tăng	69,1	13,6	17,3
Mưa bất thường	48,2	22,7	29,1
Ngập lụt	36,4	38,2	25,5
Nhiều bão hơn	25,5	50	24,5
Thiếu nước ngọt	51,8	19,1	29,1
Hệ thống rừng biển mất	32,7	29,1	38,2
Suy giảm về cá thể sinh vật	39,1	25,5	35,5

Nguồn: Kết quả khảo sát 2020, n=110.

Nhìn trên tổng thể quá trình khảo sát, biến đổi khí hậu ảnh hưởng đến quá trình tham gia hoạt động của du khách nhưng bên cạnh các ý kiến tiêu cực thì đại đa số vẫn có cái nhìn thiện cảm hơn về Vườn quốc gia, niềm hy vọng chung là mong muốn chính quyền địa phương nhanh chóng tìm ra giải pháp khắc phục kịp thời, duy trì và bảo tồn nguồn tài nguyên quý giá này.

3.4. Tác động của biến đổi khí hậu đến hoạt động quản lý

Trong quá trình khảo sát thực tế tại địa bàn Vườn quốc gia Mũi Cà Mau, tác giả đã thu thập được 3 kết quả phỏng vấn chuyên sâu nhóm về tình hình ảnh hưởng của biến đổi khí hậu đến công tác quản lý tại địa phương tại các nơi như ban quản lý Vườn quốc gia Mũi Cà Mau, ban quản lý khu du lịch Mũi Cà Mau và ban quản lý khu du lịch Khai Long.

Nhìn chung, các đơn vị quản lý đang gặp trở ngại lớn trong việc khắc phục các tác động tiêu cực mà biến đổi khí hậu mang lại. Tiêu biểu như tại Khu du lịch Khai Long, do đây là vùng chịu ảnh hưởng trực tiếp bởi yếu tố xâm thực kèm theo đó là những năm gần đây, mực nước biển dâng cao đáng kể càng làm thúc đẩy quá trình xâm thực diễn ra mạnh mẽ hơn nên phải tăng cường các công tác gia cố bờ kè hàng tháng,

trồng thêm nhiều cây dương, cây đước nhằm giảm thiểu một phần tác động tiêu cực từ biến đổi khí hậu.

Là điểm thu hút khách hàng đầu khi đến tham quan vườn quốc gia với nhiều công trình tham quan và chương trình giải trí đặc sắc, khu du lịch Mũi Cà Mau cũng không nằm ngoài tầm ảnh hưởng của biến đổi khí hậu. Theo thống kê từ ban quản lý, trong những năm trở lại đây, khí hậu ngày càng khắc nghiệt, các biểu hiện của biến đổi khí hậu ngày càng rõ ràng hơn và cực đoan hơn làm ảnh hưởng không nhỏ đến công tác quản lý đầu tư phát triển khu du lịch, quá trình tham quan của du khách, đồng thời làm giảm số lượng đáng kể về lượng khách và doanh thu.

“Biến đổi khí hậu khiến nước biển dâng kết hợp với bão và áp thấp nhiệt đới, làm xói lở bờ biển phía đông nam, làm mất đất, ngăn cản sự tái sinh tự nhiên của quần xã cây và hệ sinh thái ngập mặn dẫn đến suy giảm diện tích các quần xã rừng ngập mặn, gây đổ ngã cây rừng làm giảm diện tích rừng, gây xuống cấp hoặc hư hỏng các hệ thống đê, bờ kè. Đồng thời xuống cấp, hư hỏng các điểm tham quan, bờ kè ven biển phía đông, thời tiết thay đổi thất thường, đặc biệt vào mùa mưa, tình trạng mưa bão kéo dài ảnh hưởng quá trình tham quan, trải nghiệm

dịch vụ du lịch”. Đây là nhận định của Ban quản lý Vườn quốc gia Mũi Cà Mau.

Từ buổi phỏng vấn chuyên sâu từ các nhà quản lý, có thể thấy được biến đổi khí hậu đang từng ngày, từng giờ đe dọa đến kinh tế, xã hội và sự phát triển tại địa bàn Vườn quốc gia Mũi Cà Mau. Hàng tháng, hàng quý, đơn vị phải chi xuất khoản kinh phí lớn để phần nào giảm thiểu tác động mà biến đổi khí hậu mang lại. Bên cạnh các giải pháp duy trì trước mắt, các đơn vị cũng đã chuẩn bị sẵn tinh thần thích ứng với biến đổi khí hậu, đã và đang đề ra nhiều phương án và chiến lược nhằm nhanh chóng thích ứng ở hiện tại và khắc phục trong tương lai.

Kết luận và kiến nghị

Kết quả khảo sát cho thấy, biến đổi khí hậu đã và đang ảnh hưởng lớn đến hoạt động kinh doanh, sự phát triển của cơ sở, đồng thời là trở ngại lớn cho du khách khi đến tham quan tại Vườn quốc gia Mũi Cà Mau. Với các đơn vị quản lý thì đây là một vấn đề rất nan giải.

Để hạn chế các yếu tố bất lợi của biến đổi khí hậu, phần lớn các doanh nghiệp đã triển khai nhiều biện pháp lắp máy điều hòa, sử dụng các biện pháp tiết kiệm điện, mua sắm nhiều công cụ hỗ trợ du khách (áo mưa, dù) khi gặp mưa lớn, gia cố bờ kè những vùng xâm thực mạnh, đồng thời tăng cường các biện pháp dự báo thiên tai và hạn chế xây dựng công trình ở những nơi có nguy cơ bị tác động trực tiếp nhằm giảm tối đa rủi ro. Bên cạnh đó, một số doanh nghiệp vẫn còn cảm thấy bình thản trước biến đổi khí hậu vì chưa có nhận thức sâu sắc về vấn đề, thiếu trình độ chuyên môn và dấu hiệu nhận biết, theo cảm quan cá nhân thì thời tiết có thay đổi song vẫn nằm trong tầm kiểm soát nên không quá lưu ý.

Kết quả cũng cho thấy, việc hiểu biết và áp dụng các chính sách, quy định mà Nhà nước ban hành còn nhiều hạn chế. Tinh thần tham

gia các lớp tập huấn về bảo vệ môi trường, biến đổi khí hậu và nâng cao hiệu quả hoạt động du lịch của các cơ sở kinh doanh tại vườn quốc gia tỷ lệ còn thấp.

Vì thế, nghiên cứu có những đề xuất như sau để giảm thiểu các tác động của biến đổi khí hậu tại khu vực và từng bước thích ứng:

Đối với ban quản lý Vườn quốc gia: Tăng cường mở các lớp tập huấn, đào tạo để nâng cao nhận thức, năng lực ứng phó với biến đổi khí hậu cho các cán bộ, cơ sở kinh doanh, cộng đồng. Hỗ trợ, giúp đỡ phát triển các công trình nghiên cứu liên quan đến các giải pháp ứng phó với biến đổi khí hậu. Tuyên dương, khen thưởng các công trình nghiên cứu, cá nhân, tổ chức tiêu biểu chấp hành tốt các chính sách mà nhà nước ban hành. Cấp thiết xây dựng các công trình nâng cao khả năng dự báo, cảnh báo thiên tai, nhằm tránh thiệt hại quá nhiều về tài chính. Xây dựng và bổ sung, điều chỉnh các chính sách thúc đẩy phát triển kinh tế xanh, tiêu dùng xanh, thân thiện môi trường phù hợp với tình hình hiện tại.

Đối với các doanh nghiệp kinh doanh: Tích cực dùng các sản phẩm thiên nhiên, giảm lượng rác thải ra môi trường, tận dụng tối ưu các biện pháp tiết kiệm nguyên nhiên liệu. Tăng cường cung cấp thông tin, bồi dưỡng kiến thức về môi trường và biến đổi khí hậu cho các cán bộ, công nhân viên trong cơ sở. Tích cực tham gia các buổi tập huấn để nâng cao nhận thức, ý thức về môi trường và biến đổi khí hậu. Từ đó đề xuất các biện pháp kinh doanh phù hợp với cơ sở. Thiết kế các giải pháp thân thiện với thiên nhiên, vừa bảo vệ môi trường, vừa làm hài lòng và gây thiện cảm với du khách. Xây dựng các công trình thu hút du khách nhưng phù hợp với địa thế tại khu vực. Không sử dụng các sản phẩm gây hại đến thiên nhiên.

Tài liệu tham khảo

1. Association of Southeast Asian Nations. (2013). *Framework, approaches, parameters and measures for climate change and tourism in the Association of Southeast Asian Nations*. Philippines.
2. Bản đồ Việt Nam khổ lớn (2018). *Khám phá vùng đất cực Nam Tổ quốc qua bản đồ Cà Mau*.
3. Becken, S. (2005). Harmonising climate change adaptation and mitigation: The case of tourist resorts in Fiji. *Global Environmental Change*, 15, 381-393.
4. Bicknell, S., & McManus, P. (2006). The canary in the coalmine: Australian ski resorts and their response to climate change. *Geographical Research*, 44, 386-400.
5. Bigano, A., Bosello, F., Roson, R., & Tol, R. (2008). Economy-wide impacts of climate change: A joint analysis for sea level rise and tourism. *Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change*, 13(8), 765-791.
6. Bộ Tài nguyên và Môi trường (2008). *Chương trình quốc gia ứng phó biến đổi khí hậu*. Hà Nội: Bộ Tài nguyên và Môi trường.
7. Buzinde, C. N., Manuel-Navarrete, D., Kerstetter, D., & Redclift, M. (2010). Representations and adaptation to climate change. *Annals of Tourism Research*, 37, 581-603.
8. Buzinde, C. N., Manuel-Navarrete, D., Yoo, E. E., & Morais, D. (2010). Tourists' perceptions in a climate of change: Eroding destinations. *Annals of Tourism Research*, 37, 333-354.
9. Coghlan, A., & Prideaux, B. (2009). Welcome to the wet tropics: The importance of weather in reef tourism resilience. *Current Issues in Tourism*, 12, 89-104.
10. Công thông tin điện tử tỉnh Cà Mau. (2019). *Tài nguyên biển*. Truy cập tại: camau.gov.vn.
11. Coombes, E. G., & Jones, A. P. (2010). Assessing the impact of climate change on visitor behaviour and habitat use at the coast: A UK case study. *Global Environmental Change*, 20, 303-313.
11. Dawson, J., & Scott, D. (2010). Systems analysis of climate change vulnerability for the US Northeast ski sector. *Tourism and Hospitality, Planning and Development*, 7, 219-235.
12. Hall, C. M. (2006). New Zealand tourism entrepreneur attitudes and behaviours with respect to climate change adaptation and mitigation. *International Journal of Innovation and Sustainable Development*, 1, 229-237.
13. Hamilton, J. M. (2007). Coastal landscape and the hedonic price of accommodation. *Ecological Economics*, 62, 594-602.
14. Huyền Trang. (2018). *Đánh giá tác động của biến đổi khí hậu đối với du lịch vùng Duyên hải Nam Trung Bộ*, Báo Xây dựng.
15. Jones, B., Scott, D., & Khaled, H. A. (2006). Implications of climate change for outdoor event planning: A case study of three special events in Canada's National Capital Region. *Event Management*, 10(1), 63-76.
16. Kaján, E., & Saarinen, J. (2013). Tourism, climate change and adaptation: a review. *Current Issues in Tourism*, 16(2), 167-195. doi: 10.1080/13683500.2013.774323
17. Moreno, A., & Becken, S. (2009). A climate change vulnerability assessment methodology for coastal tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 17, 473-488.
18. Pang, S. F. H., McKercher, B., & Prideaux, B. (2012). Climate Change and Tourism: An Overview. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 18(1-2), 4-20. doi: 10.1080/10941665.2012.688509
19. Pansiri, J. (2005). Pragmatism: a methodological approach to researching strategic alliances in tourism. *Tourism and Hospitality Planning & Development*, 2(3), 191-206.
20. Pentelow, L., & Scott, D. J. (2011). Aviation's inclusion in international climate policy regimes: Implications for the Caribbean tourism industry. *Journal of Air Transport Management*, 17, 199-205.

21. Perry, A. H. (2006). Will predicted climate change compromise the sustainability of Mediterranean tourism? *Journal of Sustainable Tourism*, 14, 367-275.
22. Pickering, C. M., & Buckley, R. C. (2010). Climate response by the ski industry: The shortcomings of snowmaking for Australian resorts. *Ambio*, 39, 430-438.
23. Schlepner, C. (2008). Evaluation of coastal squeeze and its consequences for the Caribbean island Martinique. *Ocean and Coastal Management*, 51, 383-390.
24. Scott, D. (2011). Why sustainable tourism must address climate change. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(1), 17-34. doi: 10.1080/09669582.2010.539694
25. Scott, D., & Becken, S. (2010). Adapting to climate change and climate policy: progress, problems and potentials. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(3), 283-295. doi: 10.1080/09669581003668540
26. Scott, D., Hall, C. M., & Gössling, S. (2012). *Tourism and climate change : impacts, adaptation and mitigation*. London, New York: London, New York : Routledge.
27. Scott, D., McBoyle, G., Minogue, A., & Mills, B. (2006). Climate change and the sustainability of ski-based tourism in eastern North America: A reassessment. *Journal of Sustainable Tourism*, 14(4), 376-398.
28. Scott, D., Wall, G., McBoyle, G., Hall, C. M., & Higham, J. (2005). *Tourism, Recreation and Climate Change*. Clevedon: Channelview Press.
29. Simpson, M. C., Gössling, S., Scott, D., Hall, C. M., & Gladin, E. (2008). *Climate change adaptation and mitigation in the tourism sector: Frameworks, tools and practices*: UNEP, University of Oxford, UNWTO, WMO: Paris, France.
30. Stewart, E. J., Dawson, J., & Draper, D. (2011). Cruise-ship tourism in Nunavut, Arctic Canada: An analysis of resident perspectives. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 18, 388-404.
31. TITC. (2014). *Tourism and Climate Change: Adapt with Global Challenges*. Vietnam National Administration of Tourism.
32. Turton, S., Dickson, T., Hadwen, W., Jorgensen, B., Pham, T., Simmons, D., . . . Wilson, R. (2010). Developing an approach for tourism climate change assessment: Evidence from four contrasting Australian case studies. *Journal of Sustainable Tourism*, 18, 429-447.
33. UBND Tỉnh Cà Mau. (2018). *Ban hành kế hoạch triển khai thực hiện quy hoạch tổng thể phát triển khu du lịch quốc gia Mũi Cà Mau, tỉnh Cà Mau đến năm 2030*.
34. UNWTO-UNEP-WMO. (2008). *Davos declaration. Climate Change and Tourism: Responding to Global Challenges*.
35. Weaver, D. (2011). Can sustainable tourism survive climate change? *Journal of Sustainable Tourism*, 19(1), 5-15. doi: 10.1080/09669582.2010.536242.

Thông tin tác giả:

1. Huỳnh Văn Đà, TS.

- Đơn vị công tác: Khoa Khoa học xã hội và nhân văn,
Trường Đại học Cần Thơ.
- Địa chỉ email: hvda@ctu.edu.vn

2. Nguyễn Trọng Nhân, TS.

- Đơn vị công tác: Khoa Khoa học xã hội và nhân văn,
Trường Đại học Cần Thơ.

3. Phạm Việt Hưng, ThS.

- Đơn vị công tác: Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Cà Mau.

Ngày nhận bài: 15/3/2021

Ngày nhận bản sửa: 11/5/2021

Ngày duyệt đăng: 30/5/2021